

MEMÒRIA VIH/SIDA DE LES ILLES BALEARS

2016

Aquesta memòria recull informació sobre la situació epidemiològica, els programes i les activitats de prevenció, atenció sanitària i social i de coordinació i participació, relacionats amb el VIH, que es desenvolupen a les Illes Balears.

Elaboració

- Coordinació Autonòmica de Sida i Sexualitat. Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut

Fonts d'informació

- Ajuntament de Palma (Àrea Delegada de Sanitat i Consum, Sexconsulta de PalmaJove)
- ALAS (Associació de Lluita Antisida de les Illes Balears)
- Associació Siloé
- Ben Amics
- Centre penitenciari
- CEPCA (Centre d'Estudis i Prevenció d'Addiccions del Consell Insular d'Eivissa)
- Conselleria de Benestar Social i Joventut. Consell Insular de Formentera
- Creu Roja
- Direcció General d'Immigració
- Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut (Coordinació Autonòmica de Sida i Sexualitat, Servei d'Epidemiologia, PADIB)
- Escola de Sida, Salut i Convivència
- IMAS (Institut Mallorquí d'Afers Socials. Consell de Mallorca)
- Institut Balear de la Joventut. Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats
- Metges del Món
- Servei de Promoció de la Salut. Departament de Benestar Social i Joventut. Consell Insular de Menorca
- Servei de Salut (Gabinet Tècnic, Gerència d'Atenció Primària de Mallorca, Gerència d'Atenció Primària d'Eivissa, serveis de salut laboral i unitats de medicina interna dels hospitals públics, Subdirecció del Medicament)
- UIB (Universitat de les Illes Balears). Vicerectorat de Campus, Cooperació i Universitat Saludable, Oficina d'Universitat Saludable i Sostenible.

ÍNDEX

INFORMACIÓ I VIGILÀNCIA EPIDEMIOLÒGICA.....	4
1. Registre de nous diagnòstics d'infecció per VIH	4
2. Registre de casos de sida.....	8
3. Enquesta hospitalària de pacients amb VIH/sida.....	8
PREVENCIÓ	8
1. Detecció precoç del VIH.....	8
2. Prevenció en la població general	10
3. Prevenció en els adolescents i joves.....	13
4. Prevenció en les persones usuàries de drogues injectades	18
5. Prevenció en els homes que mantenen relacions sexuals amb homes ..	19
6. Prevenció en les persones que exerceixen la prostitució	19
7. Prevenció en la població procedent d'altres països	21
8. Prevenció en l'àmbit penitenciari	21
9. Prevenció en el personal sanitari	22
ATENCIÓ PSICOSOCIAL.....	23
1. Atenció sanitària.....	23
2. Atenció psicosocial	24
COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ	26
GLOSSARI DE SIGLES I TERMES.....	27

INFORMACIÓ I VIGILÀNCIA EPIDEMIOLÒGICA

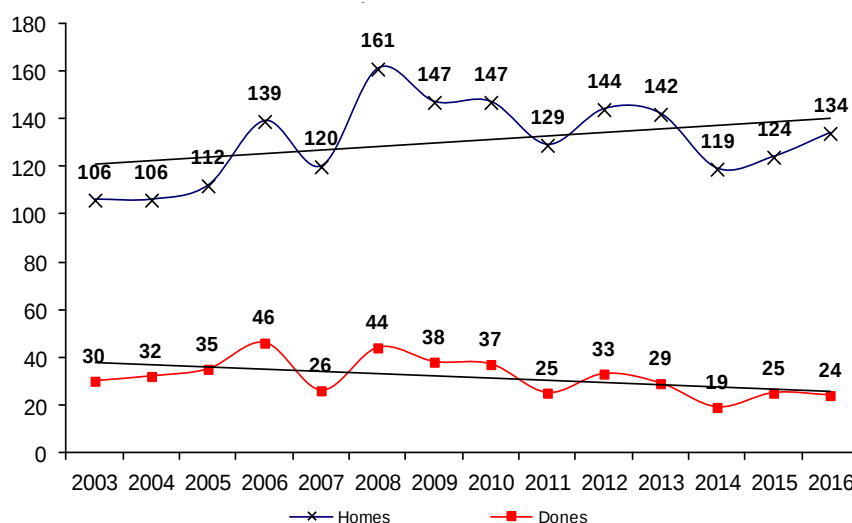
1. Registre de nous diagnòstics d'infecció per VIH
2. Registre de casos de sida
3. Estudi anònim no relacionat de prevalença d'anti-VIH en mares de nounats vius
4. Enquesta hospitalària de pacients amb VIH/sida en contacte amb el Sistema Nacional de Salut

1. Registre de nous diagnòstics d'infecció per VIH

Servei d'Epidemiologia. Direcció General de Salut Pública i Participació. Actualització: 30 de juny de 2017

El **nombre de casos acumulats** des de l'any 2003 (any d'inici del registre) és de 2.300; 1.856 casos (81 %) són homes i 444 casos (19 %) són dones; 1.937 corresponen a Mallorca, 87 a Menorca, 270 a Eivissa i 6 a Formentera (veg. fig. 1). Les **taxes** a les Illes Balears (sempre per damunt de 12 casos per 100.000) es mantenen superiors a les nacionals que a partir del 2012 són inferiors a 13.

Fig. 1. NDVIH-IB. Casos per sexe i any
Anys 2003-2016

Quant a l'**edat**, destaca que un 65 % dels casos tenen menys de 40 anys i només el 12 % són majors de 50 anys. La mitjana d'edat en el moment del diagnòstic dels casos no pediàtrics és de 37 anys (37,5 anys els homes i 35 les dones).

Quant a la **distribució per categories de transmissió**, cal destacar que el primer grup en importància és el de la transmissió heterosexual (HTSX: 930 casos; 40,8 %), seguit de la categoria d'homes que mantenen relacions sexuals amb homes (HSH: 945 casos; 41,1 %) i de les persones usuàries de drogues injectades (UDVP: 265 casos; 11,5 %). En definitiva, el 81,9 % dels casos s'associen a una transmissió sexual.

Per als homes, la categoria HSH suposa el 51 % dels casos; l'HTSX, el 31 % dels casos, i la d'UDVP, el 11 %. En les dones, la categoria HTSX representa el 81 %, i la d'UDVP, el 13 % (veg. fig. 2 i 3).

Fig. 2. NDVIH-IB. Dades des de 2003. Homes.
N=1.856. Categoria de transmissió

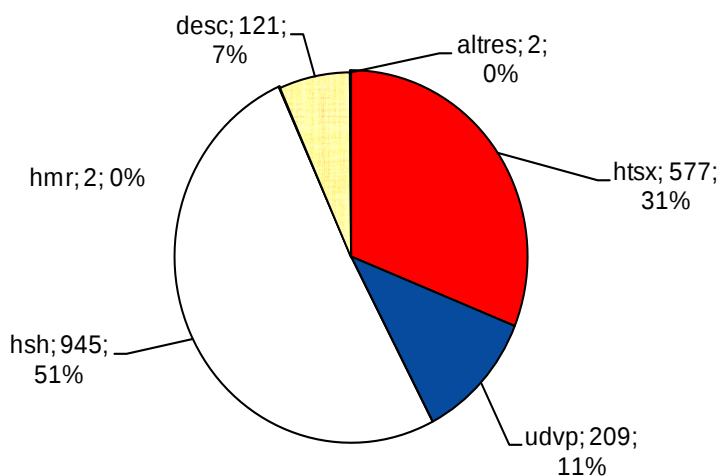
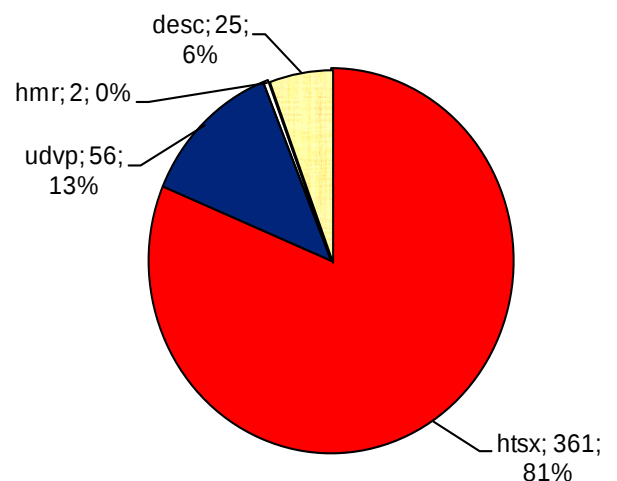

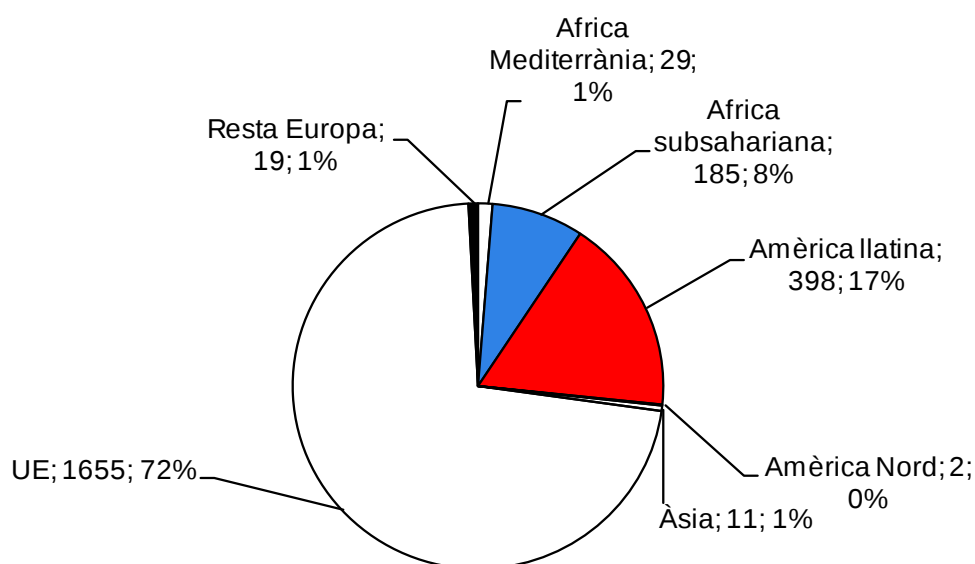
Fig. 3. NDVIH-IB. Dades des de 2003. Dones.
N=444. Categoria de transmissió

htsx: heterosexual; udvp: usuari de drogues per via parenteral; hsh: homosexual, bisexual;
hmr: mare-fill; desc.: desconegut

Dels 2.299 casos amb **país d'origen** conegut, 1.655, el 72 % són de la Unió Europea, la majoria espanyols. La segona regió en importància, després d'Espanya és Amèrica llatina, amb 369 casos (17 %), seguida de l'Àfrica subsahariana, amb 185 casos (8 %). La categoria de transmissió dominant en persones estrangeres és l'HTSX (veg. fig. 4). Més de la meitat dels diagnòstics acumulats en dones (52 %) tenen origen estranger; per als homes, el percentatge acumulat de casos d'origen estranger és del 32 %.

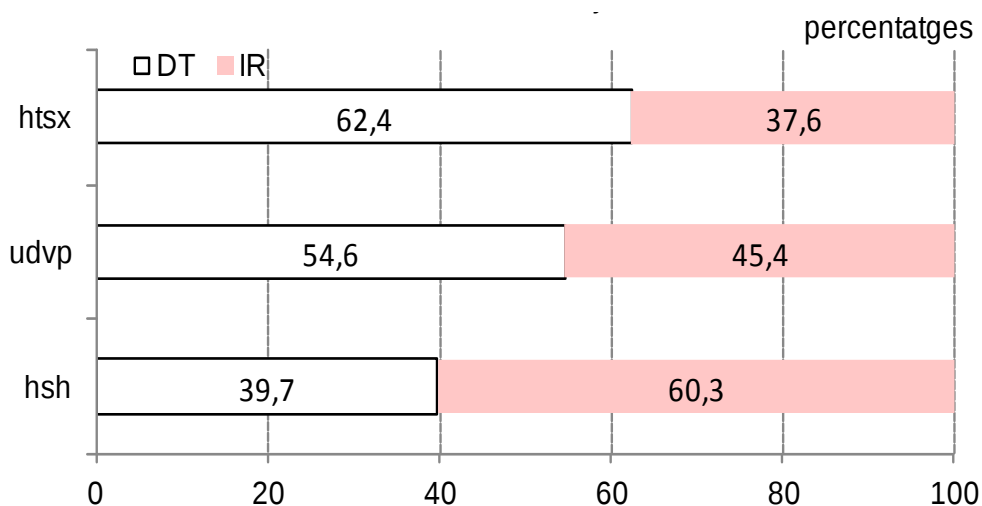
Fig. 4. NDVIH-IB. Dades des de 2003. Regió d'origen.
Casos amb país d'origen conegut (n= 2.299)

Pel que fa al **retard en el diagnòstic**, considerant el diagnòstic tardà (DT) quan la persona presenta 350 limfòcits CD4 o menys, en 2.196 casos (96 %) es coneix la xifra de CD4 en el moment del diagnòstic; d'aquests, el 52 % dels casos presenten un diagnòstic tardà, (57,8 % dones, 50,8 % homes). Les infeccions recents (IR) dominen amb un 60 % en la categoria de transmissió HSH, mentre que la categoria HTSX és la que presenta el percentatge més alt de diagnòstic tardà (poc més d'un 60 %). Dels UDVP un 50 % són DT (veg. fig. 5).

Els casos amb origen estranger tenen un percentatge de DT més alt que els d'origen espanyol (59,4 % vs. 48,1 %).

Fig. 5. ND-VIHIB. DT i IR per categoria transmissió.
Acumulats des de l'any 2003

DT: diagnòstic tardà, IR: infecció recent

2. Registre de casos de sida

Servei d'Epidemiologia. Direcció General de Salut Pública i Consum. Actualització: juny de 2017

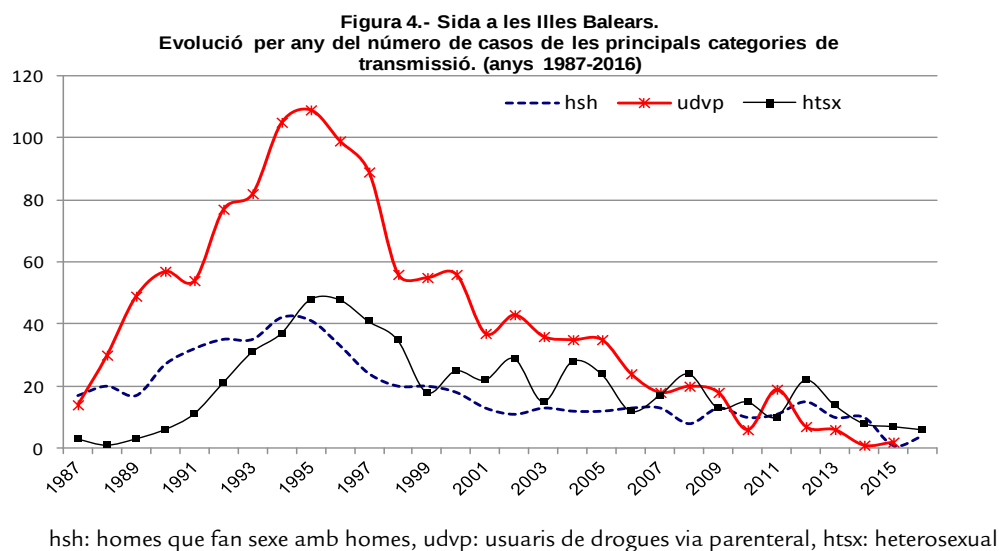
El nombre de casos de sida acumulats a l'Arxipèlag se situa en 2.683 casos (78,2 % homes i 21,8 % dones). Per illes, Mallorca acumula 2.168 casos, mentre que les Pitiüses n'acumulen 361 i Menorca 132.

Respecte a la **distribució per categoria de transmissió**, un total de 1.251 casos (47 %) corresponen a UDVI, 594 (22 %) a la categoria heterosexual i 557 (21 %) a la categoria HSH.

Pel que fa al **país d'origen**, un total de 280 casos (10 %) dels 2.683 casos acumulats corresponen a persones estrangeres.

L'anàlisi dels darrers anys (2012-2016) mostra (en 133 casos detectats) un patró epidemiològic dominat pels homes (78 %), amb una distribució per edat amb preponderància pel grup de 40-49 anys i amb domini de la categoria HTSX (43 %).

En definitiva, continua la tendència global descendent de la incidència. Fins el 2013 les taxes de sida envoltaven el 3-4 casos per 100.000 habitants, mentre en els anys 2014-2015 estan per davall de 2.

Els informes complets es poden consultar a:

<http://www.caib.es/sacmicrofront/contenido.do?mkey=M0903171407264971769&lang=CA&cont=15526>

3. Enquesta hospitalària de pacients amb VIH/sida

Centre Nacional d'Epidemiologia, Secretaria del Pla Nacional sobre la Sida, plans autonòmics de la sida i hospitals de la xarxa pública

Es tracta d'un sistema d'informació sobre les característiques sociodemogràfiques, epidemiològiques i clíniques de pacients atesos en els hospitals públics, basat en enquestes de pacients en un dia concret.

Els resultats de 2016 i l'anàlisi de l'evolució 2001-2016 es poden consultar en el web <https://www.msssi.gob.es/ciudadanos/enfLesiones/enfTransmisibles/sida/vigilancia/InformeEncuestaHospitalaria2016DEF.pdf>

PREVENCIÓ

1. Detecció precoç del VIH
2. Prevenció en la població general
3. Prevenció en els adolescents i joves
4. Prevenció en la dona
5. Prevenció en les persones usuàries de drogues injectades
6. Prevenció en els homes que mantenen relacions sexuals amb homes
7. Prevenció en les persones que exerceixen la prostitució
8. Prevenció en la població procedent d'altres països
9. Prevenció en l'àmbit penitenciari

1. Detecció precoç del VIH

⌘ Diversificació de la prova de detecció del VIH (*Direcció General de Salut Pública i Participació, ALAS, Metges del Món, CAITS, CAD IMAS, CAD Servei de Salut, Oficines de farmàcia*).

Realització de la prova ràpida de detecció del VIH a la seu d'ALAS de Palma, als CAD (centres d'atenció a la drogodependència) de Mallorca, a la seu de Metges del Món, al CAITS (Centre de Diagnòstic, Tractament i Prevenció de les Infeccions de Transmissió Sexual) i 8 oficines de farmàcia de les Illes Balears. La prova es basa en la tècnica d'assessorament i és voluntària, confidencial i gratuïta excepte en les oficines de farmàcia (5 €). El test que s'utilitza és el Determine HIV 1/2 Ag/Ac Combo.

- Nombre de proves realitzades: 1.323 proves (377 a ALAS, 107 a Metges del Món, 18 al CAITS, 108 als CAD i 713 en les oficines de farmàcia).
- Nombre de resultats positius: 20 (18 homes i 2 dones).

La memòria de les proves ràpides de VIH en entorns no clínics es pot consultar a <http://www.caib.es/sacmicrofront/contenido.do?mkey=M11040813292613466523&lang=CA&cont=33950>

⌘ Participació en el pilotatge de l'Estudi VIHAP (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Secretaria del Pla Nacional de la Sida del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, Servei de Salut*).

Implementació de l'oferta rutinària de la prova diagnòstica del VIH en atenció primària, coordinada per la Secretaria del Pla Nacional de la Sida del Ministeri de Sanitat, Serveis Social i Igualtat. S'ha editat un document amb les conclusions del pilotatge, que es pot consultar a:

http://www.msssi.gob.es/ciudadanos/enfLesiones/enfTransmisibles/sida/docs/VIHAP_22Dicbre2016.pdf

⌘ Dia de la prova de detecció del VIH el 20 d'octubre (*Direcció General de Salut Pública i Participació, ALAS, Taula per la SIDA, UIB*)

- Entrevistes en emissores de ràdio i en premsa.
- Nota de premsa.
- Jornada *non-stop* de proves ràpides a la seu d'ALAS.

⌘ III Setmana Saludable a la UIB (*Direcció General de Salut Pública i Participació, ALAS, Taula per la Sida*).

Jornada *non-stop* de prova ràpida de detecció del VIH en el campus de la UIB de 10.00 a 18.00 hores “¿Serodiscordant? Fes-te la prova del VIH!”.

⌘ Realització de serologies (*Ib-salut*)

SEROLOGIES VIH							
1	HUSE	HSLL	HM	HCIN	HGMO	HCM	TOTAL
Nombre de serologies	29.329	6.435	7.385	1.507	---	---	44.656
Proves ràpides		260		47			307

¹ Hospital Universitari Son Espases (HUSE), Hospital Son Llàtzer (HSLI), Hospital de Manacor (HM), Comarcal d'Inca (HCIN), Hospital, Hospital General Mateu Orfila (HGMO), Hospital Can Misses (HCM).

⌘ Distribució de material informatiu (*Direcció General de Salut Pública i Participació*)

- Distribució de 1.140 fullets de “Test ràpid de VIH/SIDA a les oficines de farmàcia”.

2. Prevenció en la població general

⌘ Dia Mundial de la Sida (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Ajuntament de Palma, UIB, Consell de Mallorca, Consell Insular d'Eivissa, Taula per la Sida, Real Acadèmia de Medicina de les Illes Balears, Acadèmia Mèdica, Conselleria de Presidència, Pla de Salut de Creu Roja*)

- **Col·locació del llaç vermell en diverses institucions** (Govern de les Illes Balears, ajuntaments, ONG, hospitals...).
- **Elaboració i distribució**, des de la Coordinació Autònoma de Sida i Sexualitat, **d'una carta a tots els ajuntaments de les Illes** per animar-los a participar aquest dia amb la col·locació d'un llaç vermell a l'Ajuntament. Aquest llaç simbolitza un compromís, una responsabilitat per informar-se'n i actuar contra el VIH.
- **Distribució** a les diferents institucions, entitats i associacions de :
 - **Cartell digital** de la campanya del Dia Mundial de la Sida “Aixequem les mans per la prevenció #PREVENCIÓVIH”.
 - 8.879 **llaços vermells** de tela.
 - 200 **imans**.
- **Taules d'informació i sensibilització a la UIB** (Coordinació Autònoma de Drogues-PADIB, Coordinació Autònoma de Sida y Sexualidad, UIB) als edificis Jovellanos i Guillem Cifre de Colonya.
- **Taula informativa i realització proves ràpides de detecció del VIH** (*Direcció General de Salut Pública i Participació, CAITS, Hospital Universitari de Son Espases*) a l'Hospital de Son Espases.

- **Sessió científica extraordinària “35 anys de Sida. Prevenció de la infecció pel VIH al segle XXI”** (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Real Acadèmia de Medicina de les Illes Balears, Acadèmia Mèdica, Conselleria de Presidència*) a la sala d'actes de la Conselleria de Salut i la seu de la Reial Acadèmia Medicina.
- **GALA 1 de desembre** (*ALAS, Taula per la Sida, Ajuntament de Palma*)
Gala commemorativa pel Dia Mundial de la Sida al teatre Xesc Forteza de Palma, amb diferents números artístics i projecció d'un vídeo d'ALAS i el lliurament del premi ALAS 2016.
- **Campanya 1 de desembre Creu Roja** (*Pla de Salut de Creu Roja i Creu Roja Joventut*) “No et relaxis! Un descuit pot rompre la teva harmonia”, amb 8 activitats i la participació de 447 persones.
- **Realització d'entrevistes i rodes de premsa** a professionals que treballen en la prevenció de la infecció per a diversos mitjans de comunicació de les Illes Balears.

⌘ **Distribució de material informatiu i de sensibilització** (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Hospital Universitari Son Espases, ALAS*)

- **Distribució dels fullets i guies següents:**
 - 6.560 fullets “No el perdis de vista, el VIH pot passar desapercebut de la Direcció General de Salut Pública i Participació.
 - 800 fullets del CAITS (Centre de Diagnòstic, Tractament i Prevenció d'Infeccions de Transmissió Sexual) de la Direcció General de Salut Pública i Participació i de l'Hospital Universitari Son Espases.
 - 7.975 fullets de mètodes anticonceptius “Gaudeix de la sexualitat amb tranquil·litat” de la Direcció General de Salut Pública i Participació.
 - 7.785 fullets d'infeccions de transmissió sexual “ITS, revisa les teves creences” de la Direcció General de Salut Pública i Participació.

- 100 guies sobre mètodes anticonceptius de la Direcció General de Salut Pública i Participació.
- **Distribució de preservatius:** 40.675 unitats (17.675 Direcció General de Salut Pública i Participació distribuïts a distintes entitats i ONG, 23.000 ALAS).
- **Distribució de lubricants monodosi:** 10.000 unitats (ALAS).
- **Reedició de 12.000 fullets** “No el perdis de vista, el VIH pot passar desapercebut”, “ITS, revisa les teves creences” i “Gaudeix de la sexualitat amb tranquil·litat”.
- **Elaboració de 10.000 llaços vermells de tela.**

⌘ Atenció i informació individualitzada (*Direcció General de Salut Pública i Participació, ALAS*)

Atenció que es du a terme per telèfon, correu electrònic i presencial. Les consultes són, principalment, sobre la realització de la prova, les pràctiques de risc i sol·licitud d'informació sobre el VIH i altres ITS.

Per part de la Coordinació Autonòmica de Sida i Sexualitat:

- Nombre de consultes a la línia obert: 47 telefòniques i 70 en línia.
- Nombre d'accessos: 85.919 a la pàgina web de la de la Coordinació Autonòmica de VIH/Sida i Infeccions de Transmissió Sexual amb 58.253 visites.

Per part d'ALAS:

- Nombre de visites a la pàgina web: 8.650.
- Nombre de like al Facebook: 8.295 i 7.673 visites la facebook.
- Nombre de seguidors a les micronotícies del Twitter: 1.565.
- Presència a les xarxes socials: Gayromeo, Gridr, Bender, Scruff i Chueca.

3. Prevenció en els adolescents i joves

⌘ Campanyes de l'ús del preservatiu

- **Set supervivència sexual:** bosseta amb preservatius masculins, lubricants i una condonera (*Sexconsulta de l'Ajuntament de Palma*)
 - Nombre d'unitats distribuïdes: 345.

⌘ Consulta Jove en centres docents de Mallorca (*Servei de Salut, Direcció General d'Innovació i Comunitat Educativa*)

Consulta que es du a terme en els centres educatius un pic per setmana durant l'horari escolar. Pretén, mitjançant les demandes dels adolescents escolaritzats, millorar els seus coneixements i habilitats; conèixer les seves creences, valors i actituds, i donar-los a conèixer els recursos socio-sanitaris existents.

- Nombre de centres de salut implicats: 35.
- Nombre de centres educatius implicats: 46.
- Nombre de dies de consulta: 148.
- Nombre de consultes ateses: 869 de 1.881 adolescents (1.071 al·lotes, 796 al·lots i 14 sense especificar), en la mateixa consulta es poden tractar diferents temes.
- Nombre de consultes sobre afectivitat i sexualitat: 73 %.

⌘ Assessorament en salut afectiva i sexual, habilitats socials i autoestima (*Sexconsulta de l'Ajuntament de Palma*)

Assessorament presencial, telefònic o per correu electrònic.

- Nombre d'assessoraments: 759.

⌘ Butlletins informatius sobre sexualitat (*Sexconsulta de l'Ajuntament de Palma*)

- Nombre de butlletins enviats: 23.873.
- Nombre de destinataris: 1.927 joves.

⌘ **Bloc d'autoestima** (*Palma Jove de l'Ajuntament de Palma*)

Espai per a la gent jove per documentar-se, opinar, expressar-se i rebre resposta als seus dubtes en relació amb l'autoestima i les habilitats socials:

www.autoestima.pamajove.es.

- Nombre de visites rebudes: 9.324.
- Pots publicats: 18.

⌘ **Divulgació a través de la web del centre municipal de salut del fullet "Prevenió de la sida a l'escola"** (*Ajuntament de Palma*)

http://www.palmademallorca.es/portal/PALMA/contenedor1.jsp?seccion=s_floc_d_4_v1.jsp&codbusqueda=2433&language=ca&codResi=1&layout=contenedor1.jsp&codAdirecto=1878)

⌘ **Activitats informatives/formatives d'educació sexual, gènere i prevenció del VIH**

(*Direcció General de Salut Pública i Participació, Àrea de Salut d'Eivissa i Formentera, Consell Insular de Formentera, Salut Jove—Consell Insular de Menorca, CEPCA—Consell Insular d'Eivissa, Ajuntament de Palma, ALAS, Creu Roja Joventut*)

Activitats amb joves, de temàtica similar encara que siguin diferents, duites a terme per diverses institucions i organismes. S'han agrupat segons la població diana a la qual s'adrecen i el tipus d'activitat.

ACTIVITATS DUITES A TERME EN ELS CENTRES EDUCATIU		
<i>Projectes/tallers/xerrades</i>	<i>Nombre d'activitats</i>	<i>Nombre de participants</i>
Projecte "Sexe segur i responsable" , Direcció General de Salut Pública i Consum Es du a terme a totes les illes a partir de 3r d'ESO i consta d'un mínim de dues sessions per aula.	12 centres educatius	974
Tallers de salut afectiva sexual i prevenció del VIH , ALAS	10	132
Programa SEXTIMA a l'IES Marc Ferrer de Formentera, Àrea de Salut d'Eivissa i Formentera (ASEF) i el Consell Insular d'Eivissa	147 grups	3.224
Tallers d'educació afectiva i sexual "Cos, sexualitat i plaer" dirigits a 1r i 2n d'ESO, Salut Jove del Consell Insular de Menorca	13	275
Tallers de salut sexual en els tallers d'EPS de Creu Roja Joventut	58	1.285

⌘ **Cursos de formació presencial sobre “Educació afectiva i sexual a l’adolescència”** *(Direcció General de Salut Pública i Participació, Gerència d’Atenció Primària de Mallorca, EBAP).*

Organització, disseny i realització, per part de dues tècniques de la Coordinació Autònoma de Sida i Sexualitat de 2 cursos 20 hores de durada dirigits a professionals sanitaris (prioritzant els de consulta jove), i de serveis socials que treballin amb adolescents. Es dugueren a terme dos cursos amb l’assistència de 41 professionals.

⌘ **“II Jornada de Promoció i Educació per a la Salut en els centres educatius de les Illes Balears”** *(Direcció General de Salut Pública i Participació, Gerència d’Atenció Primària de Mallorca, Direcció General d’Innovació i Comunitat Educativa, UIB).*

La Jornada va ser un espai de trobada i reflexió entre professionals de l’educació, sanitaris i altres agents comunitaris sobre els valors i les estratègies que promouen la salut i el benestar en els centres educatius i sobre la importància de la participació de tota la comunitat educativa.

⌘ **Disseny, realització i tutoria del curs de formació en línia “L’educació afectiva i sexual: sexe segur i responsable”** *(Direcció General de Salut Pública i Participació, Direcció General de Formació Professional i Formació Permanent del Professorat)*

Curs de 20 hores de durada, adreçat a docents, realitzat a través de la plataforma de formació a distància de la Direcció General d’Ordenació, Innovació i Formació Permanent del Professorat de la Conselleria d’Educació, Cultura i Universitats. Acabaren la formació un total de 25 docents.

⌘ Elaboració del Programa d'educació afectiva i sexual “Amb tots els sentits”

(Direcció General de Salut Pública i Participació)

D'aquest Programa adreçat a l'alumnat dels centres educatius de les Illes Balears s'ha elaborat: el document del Programa, el material del Programa destinat a l'alumnat de l'ESO (document de consulta per al professorat, 10 presentacions amb una dinàmica de grup a cada presentació, 10 guies d'implementació de les presentacions i el document de pilotatge d'educació secundària obligatòria).

⌘ Elaboració i disseny del document “ VIH/Sida i comunitat educativa; informació per a professionals de l'àmbit educatiu” *(Direcció General de Salut Pública i Participació)*

El document engloba aspectes generals sobre el VIH i la Sida, la convivència en els centres educatius i el VIH/SIDA, els infants i adolescents infectats, el personal docent i no docent infectat, les mesures de prevenció universal de les infeccions, la protecció de les persones infectades pel VIH/SIDA, l'actitud davant de les persones infectades, el dret a la intimitat i la confidencialitat, etc.

Aquest document es pot consultar a

<http://www.caib.es/sacmicrofront/contenido.do?mkey=M11040813292613466523&lang=CA&cont=33952>

⌘ Convocatòria de centres educatius promotors de salut *(Conselleria de Salut i Conselleria d'Educació i Universitat)*

Per al curs escolar 2016-2017, a través de la Comissió Tècnica d'Educació per a la Salut en els Centres Educatius, s'ha tret aquesta convocatòria per treballar en els centres educatius els cinc principals eixos de salut, un dels quals és l'educació afectiva i sexual. A la convocatòria s'han presentat 35 centres de les illes.

4. Prevenció en les persones usuàries de drogues injectades

⌘ Programes de reducció de danys

- **Programa d'Intercanvi de Xeringues (PIX)** (*Metges del Món, Creu Roja, Direcció General de Salut Pública i Participació, IMAS*)

Distribució de xeringues i altres materials d'injecció que es du a terme des de dues unitats mòbils (INRED i Metabús) i, en menor quantitat, des dels CAD (centres d'atenció a la drogodependència).

	INRED	METABÚS	TOTAL
Nombre d'usuaris	785 (623 homes, 462 dones)	207 (159 homes, 48 dones)	992
Xeringues distribuïdes	42.984 unitats	16.896 unitats	59.580 unitats
Xeringues recollides	36.884 unitats	13.930 unitats	50.814 unitats
Compressors	914 unitats	---	914 unitats
Lots de paper d'alumini	52 unitats	---	52 unitats

- **Programa d'Intercanvi de Xeringues (kits antisida) a les oficines de farmàcia** (*Direcció General de Salut Pública i Participació i Col·legi Oficial de Farmacèutics*)

Intercanvi, a les oficines de farmàcia adherides al Programa, de xeringues per a kits antisida, que inclouen: tovalloleta d'alcohol, aigua bidestil·lada, xeringa, cassoleta, contenidor per a la xeringa, preservatiu i fullet informatiu.

- Nre. d'oficines en el Programa: 18.
- Nre. de kits antisida distribuïts: 15.739.
- Contenidors de xeringues recollits: 284.

- **Programa de dispensació de metadona** (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Creu Roja, Col·legi Oficial de Farmacèutics, Servei de Salut...*)

Dispensació de metadona en oficines de farmàcia, CAD, centres de salut, Metabús i altres (comunitats terapèutiques, centres de dia, etc.).

PROGRAMA DE DISPENSACIÓ DE METADONA		
	Nombre de centres, oficines, comunitats...	Nombre d'usuaris
CAD+Dispensari de metadona	16	1.438
Oficines de farmàcia	15	81
Centres de salut	6	19
Comunitats terapèutiques	5	24
Metabús	1	202

⚡ Prevenció de la transmissió sexual del VIH

- **Curs d'Igual a Igual** (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Metges del Món*)

La formació d'agents de salut és un curs de formació per a formadors en matèria de prevenció i promoció de la salut en entorns de drogodependències. Té per objectiu donar les eines necessàries perquè les persones participants puguin produir canvis en altres membres de la seva comunitat.

- Nombre de participants: 8 persones en situació de prostitució i 4 transsexuals en situació de prostitució.

- **Intervencions educatives i tallers individuals de reducció de danys** (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Metges del Món*): 142 participants (60 homes i 82 dones).

- **Distribució de material preventiu** (*Direcció General de Salut Pública i Participació, IMAS, Metges del Món*)
 - Nombre de persones usuàries: 785 en el Programa INRED.
 - Preservatius distribuïts: 7.596 (5.156 en el Programa INRED + 2.440 al Metabús).

5. Prevenció en els homes que mantenen relacions sexuals amb homes (HSH)

(*Direcció General de Salut Pública i Participació, ALAS*)

- Recerca activa per contactar amb HSH, en especial amb els que exerceixen la prostitució, per treballar les pràctiques de risc i oferir-los la prova ràpida de detecció del VIH (*ALAS*).
- Participació en el Grup de feina HSH amb infecció pel VIH i altres ITS, de la Secretaria del Pla Nacional de la Sida del Ministeri de Sanitat i Serveis Socials i Igualtat.

6. Prevenció en les persones que exerceixen la prostitució

⌘ Programa “Salut i dret per a les persones que exerceixen la prostitució” (*SAYDE*) (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Metges del Món*)

Atenció a aquest col·lectiu i desenvolupament de diferents activitats des del centre fix, amb tres nivells d'intervenció —àrea d'acolliment i dispensació de material, àrea psicosocial (amb treballadora social) i àrea sanitària (amb infermera i ginecòlegs voluntaris)—, i des de la unitat mòbil que visita clubs i pisos on s'exerceix la prostitució a Mallorca i Eivissa.

- Nre. de persones ateses: 1.477 (1.396 dones, 47 homes i 34 transsexuals).
- Nre. de persones en situació de prostitució ateses en les intervencions d'apropament i reducció de danys: 670 a Mallorca (341 PSP al carrer, 222 llocs tancats de Palma i 107 llocs tancats de la Part Forana) i 300 a Eivissa (48 dones al carrer i 252 dones a llocs tancats) 74 sortides a Mallorca i 49 sortides a Eivissa.

- Nre. d'activitats individualitzades d'educació per a la salut (EpS) relacionades amb el VIH/sida realitzades: 1.854 activitats d'EpS (476 sobre Sexe més Segur, 157 sobre VIH/SIDA, 5 sobre ús correcte del condó masculí, 289 sobre ús correcte del condó femení, 128 sobre altres ITS, 34 sobre gènere i prevenció de la violència de gènere).
- Nre. d'intervencions sanitàries: 599.
- Nre. d'activitats de sensibilització realitzades: 20 (intervencions a mitjans de comunicació, ponències, fòrum, jornades, exposicions...)
- Nre. d'analítiques de detecció del VIH sol·licitades: 40 serologies sol·licitades.
- Material preventiu distribuït:
 - Preservatius masculins: 84.139.
 - Preservatius femenins: 2.387.
 - Lubricants: 16.118.
 - Tovallola Sexy Dam per a cunnilingus: 2.295.
 - Nre. de fulletons informatius distribuïts: 847.

⌘ Intervenció en persones en situació de prostitució (PSP) (*Direcció General d'Immigració, Servei de Salut, Casal Petit, Creu Roja, Fundació Solidaritat Amaranta, Ajuntament de Palma (Regidoria d'Igualtat, Joventut i Drets Cívics; Policia Local, Metges del Món, Institut Balear de la Dona, UCRIF – Policia Nacional, UIB).*

- **Tallers sobre ITS** al Casal Petit impartit per la mediadora intercultural i una comare del centre de salut d'Escola Graduada: 9 assistents.
- **Xarxa d'atenció directa a persones que exerceixen la prostitució a Palma (XADPEP).** Aquesta xarxa està constituïda per diferents entitats - Servei de Salut, Casal Petit, Creu Roja, Fundació Solidaritat Amaranta, Ajuntament de Palma (Regidoria d'Igualtat, joventut i drets cívics; Policia Local), Metges del Món, Institut Balear de la Dona, UCRIF – Policia Nacional - es reuneixen mensualment per treballar temes relacionats amb la prostitució.

7. Prevenció en la població procedent d'altres països

⌘ Sessions de salut sexual i prevenció d'ITS i embarassos no desitjats (*Servei de Salut, Direcció General d'Immigració, Associació Pa i Mel*)

Sessions dutes a terme per l'equip de mediadors interculturals dels centres de salut de Son Gotleu i Sa Pobla i una comare.

- Sessions sobre salut sexual i reproductiva per a les alumnes de Tamagad de l'Associació Pa i Mel de Sa Pobla: 2 sessions amb 29 assistents.
- Consells breus de la medidora intercultural de Son Gotleu relacionats amb la prevenció de les ITS. També es distribuïren 49 preservatius.
- Tallers sobre les conseqüències d'embarassos no desitjats, ITS, planificació familiar i mètodes anticonceptius a 16 homes marroquins que assisteixen a classes de castellà (SS.SS, Escola d'Adults i Pa i Mel).

8. Prevenció en l'àmbit penitenciari

⌘ Programa d'Intercanvi de Xeringues en el Centre Penitenciari de Palma (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Sanitat Penitenciària*)

Intercanvi de xeringues per *kits* antisida, que inclouen: tovallola d'alcohol, aigua bidestil·lada, xeringa, cassoleta, contenidor per a la xeringa, preservatiu i fullet informatiu.

- Nre. de *kits* intercanviats: 289.

⌘ Programa de formació d'agents de salut en VIH/sida (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Escola de Sida, Salut i Convivència, Sanitat Penitenciària*)

- Tallers de VIH/Sida.
 - Nre. de sessions: 6.
 - Nombre d'assistents: 20 (5 dones i 15 homes).

- Intervenció en els mòduls 3 i 4, que és on hi ha més pràctiques de risc de transmissió del VIH i de consum de drogues:
 - Nre. de sessions i activitats: 16 (8 a cada mòdul).
 - Nombre d'interns que hi han participat: 152.
 - També s'han dut a terme activitats transversals de caire lúdic per captar els reclusos d'aquests mòduls.

9. Prevenció en el personal sanitari

⌘ Protocol d'actuació davant d'accident amb material biològic (Servei de Salut)

Protocol d'actuació dels centres d'atenció primària i els hospitals de la xarxa pública davant de les exposicions accidentals al VIH, VHB i VHC. Aquests protocols inclouen mesures preventives, actuacions i profilaxi.

ACCIDENTS BIOLÒGICS									
¹	HUSE	061 Mallorca	AP Mallorca	HSLL	HCM	HGMO	HM	HCIN	TOTAL
Nombre d'accidents biològics	145	1	35	100	51	33	35	13	413
Nombre de professionals en tractament antiretroviral	5	0	3	1	2	0	-	0	11

⌘ Formació en prevenció de riscos laborals al personal sanitari (Servei de Salut)

Formació dels serveis de medicina del treball dels hospitals públics per al seu personal en prevenció d'accidents biològics.

¹ Hospital Universitari Son Espases (HUSE), Hospital Can Misses (HCM), Hospital de Manacor (HM), Hospital Comarcal d'Inca (HCIN), Hospital Son Llàtzer (HSLL), Hospital General Mateu Orfila (HGMO), Atenció Primària de Mallorca (AP Mallorca).

FORMACIÓ EN PREVENCIÓ D'ACCIDENTS BIOLÒGICS							
	HUSE 061 i AP Mallorca	HSLL	HCIN	HCM	HCIN	HM	HGMO
Nombre d'accions formatives	5	10	19	6 grupals i 155 individuals	30	8	13
Nombre de participants	160	258	174	175	115	67	100

ATENCIÓ SANITÀRIA I PSICOSOCIAL

1. Atenció sanitària
2. Atenció psicosocial

1. Atenció sanitària (Servei de Salut)

⌘ Detecció del VIH i tractament en dones embarassades

Oferta sistemàtica de la prova de detecció del VIH a les embarassades i, en cas necessari, del tractament antiretroviral.

EMBARASSADES I VIH							
	HUSE	HSLL	HM	HCIN	HGMO	HCM	TOTAL
Nre. de parts	1.843	1.955	989	872	541	1.267	7.544
Nre. d'infeccions per VIH en embarassades	3	5	1	0	--	--	9
Nre. d'embarassades en tractament	3	5	1	0	--	3	12

⌘ Atenció a persones VIH positives

Assistència sanitària i tractament garantits per a totes les persones VIH positives i diagnosticades de sida.

INFECCIONS PER VIH							
	HUSE	HSLI	HM	HCIN	HGMO	HCM	TOTAL
Nombre de persones ateses infectades pel VIH	1.848	910	190	147	189	---	3.284
Nombre de pacients en tractament	1.739	854	180	131	171	505	3.580
Percentatge d'adherència	96,1	89,3	92,7	97	91	90	---

⌘ Despesa en tractaments antiretrovirals: 26.124.650 €.

2. Atenció psicosocial

⌘ Atenció psicològica individual, familiar i grupal a la seu (ALAS)

- Nombre de casos atesos: 21 (56,3 % dones i 43,7 % homes).
- Nombre de casos nous: 19.
- Nombre de sessions realitzades: 86.

⌘ Atenció psicològica a l'Hospital Universitari Son Espases (ALAS)

- Nombre de casos atesos: 26.
- Nombre de sessions realitzades: 74.

⌘ Atenció social (ALAS)

- Nombre de casos atesos: 46 (56 % homes i 44 % dones).
- Nombre de sessions realitzades: 74.

⌘ Servei de PARES (ALAS): programa que pretén millorar la qualitat de vida de les persones amb VIH que acudeixen als centres hospitalaris a través dels “educadors de iguals”.

⌘ Casos d'Acollida Siloé: Residència Siloé i Habitatge Tutelat Siloé (*Associació Siloé, IMAS, Estalvi Ètic de Colònia*).

Acollida, Atenció i Acompanyament de persones discapacitades infectades per VIH/sida amb manca o insuficiència de recursos socials, familiars i econòmics .

- Nombre de persones ateses: 28 (60 % homes i 40 % dones), el 46 % han residit a la Residència i el 54 % a l'habitatge tutelat.
- Franja d'edat de la població atesa: 82 % tenien entre 40 i 60 anys.
- Període de residència en els centres: el 39 % de les persones ateses que han residit per un període inferior 3 mesos, el 21 % entre 8 mesos i 3 anys, el 26 % duu residint a un dels centres entre 4 i 7 anys i el 14 % més de 7 anys.
- Nombre de controls de salut i higiene: 1.491 (88 % a la Residència i 12 % a l'habitatge tutelat).
- Nombre d'acompanyaments mèdics: 480
- Nombre de tràmits o gestions a favor de les persones residents: 109 (administratius [dependència, pensions, ajuts, etc.], derivacions i judicials).
- Processos d'acompanyament en el procés de la mort: 3 acompanyaments.

⌘ Projecte “Mou-te!” (*Associació Siloé, Estalvi Ètic de Colònia i Ajuntament de Santa Eugènia*).

Millora de la qualitat de vida i del benestar bio-psico-social, mitjançant activitats per recuperar i mantenir capacitats i aptituds i per a potenciar habilitats i fomentar la normalització i la inserció en la comunitat.

- Activitats:
 - Taller de reestructuració cognitiva i memòria: 37 sessions amb una durada de 68 hores (el 55 % s'han realitzat a la residència i el 45 % a l'habitatge tutelat).
 - Taller d'harmonització psicofísica: 64 sessions d'una hora de duració cada una (57 % a la residència i el 43 % a l'habitatge tutelat).
 - Taller d'oci saludable: 7 sessions amb una durada de 20 hores. D'aquestes sessions el 71% han estat activitats fora dels centres.

COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ

La Coordinació Autònoma de Sida i Sexualitat de la Conselleria de Salut ha duit a terme les actuacions de coordinació següents:

- **Convenis de col·laboració** entre la Conselleria de Salut del Govern de les Illes Balears i el Col·legi Oficial de Farmacèutics de les Illes Balears per a la dispensació de metadona a les oficines de farmàcia i les proves ràpides de detecció del VIH.
- **Acord de col·laboració** entre la Conselleria de Salut, el Col·legi Oficial de Farmacèutics de les Illes Balears, la Cooperativa d'Apotecaris i COFARME (Cooperativa Farmacèutica Menorquina), per a la realització del Programa d'Intercanvi de Xeringues (*kits* antisida: tovalloletes d'alcohol, aigua bidestil·lada, xeringa, cassoleta, contenidor de xeringa usada, preservatiu i fullet informatiu).
- **Conveni instrumental amb Metges del Món per al programa SAYDE.**
- **Participació en la Comissió Tècnica d'Educació per a la Salut en els centres educatius.**
- **Participació al grup de treball HSH** liderat per la Secretaria General del Pla Nacional de la Sida del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat.
- **Participació en el pilotatge de la realització de proves de detecció de VIH en atenció primària** amb la Secretaria General del Pla Nacional de la Sida del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat.
- **Reunions de coordinadors/es amb la Secretaria del Pla Nacional de la Sida.**
- **Reunions de coordinació interterritorial del VIH/sida i altres ITS.**
- **Reunions amb Taula per la Sida** per coordinar les diferents actuacions que es duen a terme el Dia de la Prova del VIH i el Dia Mundial de la Sida.

Des d'altres institucions es té informació de les entitats i els organismes següents:

- **Xarxa d'atenció directa a persones que exerceixen la prostitució a Palma.**
Comissió formada per diferents àrees de l'Ajuntament de Palma i entitats que treballen en l'atenció directa a persones que exerceixen la prostitució a Palma, en la qual s'adopten una visió i reptes comuns per tal de posar en marxa diferents projectes i activitats dins aquest marc.
- **Conveni de col·laboració** entre Metges del Món i l'Hospital Son Espases en la part assistencial (analítiques, infeccions, etc.).

GLOSSARI DE SIGLES I TERMES

- **ALAS:** Associació de Lluita Anti-Sida de les Illes Balears
- **ASEF:** Àrea de Salut d'Eivissa i Formentera
- **AP:** Atenció Primària
- **Ben Amics:** Associació Lesbiana, Gai, Transsexual, Bisexuals i Intersexual de les Illes Balears
- **CAD:** Centre d'Atenció a les Drogodependències
- **CAITS:** Centre de Diagnòstic, Tractament i Prevenció de les Infeccions de Transmissió Sexual
- **CEF:** Centre de Formació Audiovisual
- **CEPCA:** Centre d'Estudis i Prevenció de Conductes Addictives
- **CS:** centre de salut
- **DT:** diagnòstic tardà
- **EPS:** educació per a la salut
- **ESO:** educació secundària obligatòria
- **HCIN:** Hospital Comarca d'Inca
- **HCM:** Hospital Can Misses
- **HGMO:** Hospital General Mateu Orfila
- **HM:** Hospital de Manacor

- **HSLL:** Hospital Son Llàtzer
- **HSH:** homes que mantenen relacions sexuals amb homes
- **HTSX:** heterosexual
- **HUSE:** Hospital Universitari Son Espases
- **Ib-salut:** Servei de Salut de les Illes Balears
- **IES:** institut d'educació secundària
- **IMAS:** Institut Mallorquí d'Afers Socials
- **INRED:** Inclusió social i reducció de danys per a persones usuàries de drogues injectades/inhalades
- **IR:** infecció recent
- **LGTBI:** lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexual.
- **MDM:** Metges del Món
- **OIAPS:** orientació i atenció psicològica
- **PADIB:** Pla d'Addiccions i Drogodependències de les Illes Balears
- **PEP:** persona que exerceix la prostitució
- **PiEpSE:** projectes de promoció i educació per a la salut en els centres educatius
- **PIX:** Programa d'Intercanvi de Xeringues
- **PNSS:** Pla Nacional sobre la Sida
- **PSP:** Persones en situació de prostitució
- **PQPI:** programes de qualificació professional inicial
- **SADIF:** Servei d'Acollida per a Dones i Famílies
- **SAYDE:** Salut i drets per a les persones en situació de prostitució
- **SIDA:** síndrome d'immunodeficiència adquirida
- **Taula per la Sida:** plataforma d'entitats socials que aborda, conjuntament, la prevenció de noves transmissions del VIH, les reinfeccions i l'estigma de les persones seropositives i fomenta polítiques sociosanitàries. Està constituïda per ALAS, Ben Amics, Creu Roja Joventut, Escola de Sida, Salut i Convivència, Metges del Món i Siloé

- **UCRIF:** “Unidad Central de Redes de Inmigración legal y Falsedades Documentales” de la Policía Nacional
- **UDI:** usuari de drogues injectada
- **UDVP:** usuari de drogues per via parenteral
- **UE:** Unió Europea
- **UIB:** Universitat de les Illes Balears
- **UMES:** Unitat Mòbil d’Emergència Social
- **VHB:** virus de l’hepatitis B
- **VHC:** virus de l’hepatitis C
- **VIH:** virus de la immunodeficiència humana
- **XADPEP:** Xarxa d’atenció directa a persones que exerceixen la prostitució a Palma.